SỐ THỨ 1861 NGÀY THỨ TƯ 17 MAI 1922 5 XU MỘT SỐ

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

DÉPOT LÉGAL INDOCHINE N° 76

	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng	Một tháng
Các tỉnh và Cao-miên	6$00	3$00	1$60	0$60
Ai-lao và Quảng-châu-vãn	8$00	4$50	2$50	0$90
Tây, Tàu, Nhật-bản	8$00	4$50	2$50	0$90
Pháp và các thuộc-địa Pháp	8$00	5$00	2$75	1$00
Ngoại-quốc	9$00	5$50	3$00	1$00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: F. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.
4e page
Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales: 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

BÀN VỀ LỄ KỲ YÊN

Tục nước ta cứ đệ niên đến tháng ba, tháng tư, từ thành phố đến nhà quê, xứ nào cũng có lễ kỳ-yên, sửa đổi giấy má, tiền các quan Ôn đi xứ khác cho khỏi quấy rối lục mình, nào là thuyền rồng, nào là voi ngựa, nào là hình nhân, nào là trâu bò gà lợn, nào là võng lọng đào gươm, cho đến cả quần áo dương-trang, cửa nhà dương-thờ, xe cộ súng ống là những «một» mới thời nay của các các quan Ôn bắt đầu phục dụng cải-lương nữa, không thiếu một thứ gì; đám nhỏ tốn hai ba chục đồng bạc, đám to tới hai ba trăm; tiền đồ sộng Ngô về một khoản giấy mùi trong toàn kỳ, tuy chưa có biểu thống-kê rõ-ràng, nhưng tính phác ra ai cũng biết là mất một số rất lớn; đồng tiền huyết hãn ai là chẳng biết tiếc, nhưng hình như ai cũng âm nhận là cái lệ, phẩm tộng ôn cấu mất tiền phải như thế mới xong.

Xét ra khi làm lễ hoặc nhờ ông sư, hoặc nhờ chú tự dương kêu cầu khẩn vái thay; chẳng những người sửa lễ không hiểu cái nghĩa lễ ấy thế nào, mà chính cả những người làm lễ thay cũng ù ù cạc cạc, chưa chắc đã rõ được lễ ấy tự đâu mà ra. Nguyên lễ kỳ-yên đời xưa gọi là tế-nã 蜡, vì mùa xuân đã qua, sợ sang mùa hè, khí trời viêm nhiệt quá, thì nơi nào ẩm thấp ô-uế dễ hay sinh ra tật bệnh, cho nên phải bắt quét dọn cỏ ngõ trong làng cho sạch sẽ, rồi lại sai người đi các xóm khua chuông rộng, đốt đóm đuốc, treo hộ bái hồng, cổ động âm ỷ để tan khí độc cho khỏi xâm phạm vào người ta mà thôi; chứ nào có ông nào là quan Ôn quan Dịch, ông nào là quan Ngũ phương sứ giả, Ngũ bình thần quan; thế mà đan cốt gian mặt, đội mũ mặc áo đi ủng như quan ta đông đó đại-trảo, rồi bảy ra nào là thiên-phủ địa-phủ, thủy phủ, Nam tào, Bắc-đẩu, các vị thiên tinh, mũ áo hài hán đầu như thế cả; nếu có thực vậy, các ngài là thiên thần, hẳn cũng công chính, có lẽ nào ăn lễ xứ này, làm hại xứ khác, xử này lễ, xử kia cũng lễ, ngài đi tới đâu cũng có lễ cả, ngài bắt tội ai? Vậy thì ngài chỉ kiếm chuyện đi thu lễ, không làm việc gì hay sao? Phỏng như một xứ kia bán dân từ tế cả, không ai làm sự gì ngang trái mà nó không có lễ, ngài lại ghét nó sai âm-binh hành phạt nó hay sao? Một xứ chắc dân rất điêu-ngoan, nhiều đứa làm lắm chuyện hung ác, mà nó chịu tốt lễ, ngài lại nể nó sai âm-binh phù-hộ nó hay sao? Ư, bảo đó giấy đốt xuống âm-phủ, hóa ra đồ thật, thì quan âm tất cũng như quan dương, đã chịu phẩm trước Thiên-cung, cũng như chịu phẩm trước triều-đình, có quan nào lại không mũ, không hia, không ủng, mà tất phải đội đến dân sâm sửa đủ bộ tịch như vậy?

Hay là bảo quan âm cũng ăn lễ như quan dương, thì đem của hối lộ vào quan tất phải đem hòm giấu diếm, có quan nào dám để dân đem của hối-lộ, trần-thiết đường-hoàng như đám hội vậy hay không? Hay là bảo các ngài đi quan thở, dân phải cung ứng, thì xin hỏi giấc đâu mà đánh, cướp đâu mà cần? Dù có giặc cướp thật đi nữa, thì giặc cướp âm-phủ, quan đi cản đi đánh đã có lương của nhà trời, cũng như giặc cướp trên trần, quan đi đánh đi cản đã có lương của nhà nước, có việc gì đến dân, có lẽ thu lễ như thế, trong vài tháng đâu cũng có lễ, các quan Ôn thu từng ấy hình nhân thế mệnh, từng ấy voi ngựa trâu bò rừng rừng, từng ấy đồ vật giấy, dùng sao cho xiết? cật đến mấy trăm mấy chục cái kho mà chứa cho vừa? Nếu bảo đồ giấy đốt xuống âm phủ hóa ra đồ thật, thì tự con mắt các quan Ôn lúc ngồi ở chốn nha môn vô hình vô ảnh kia mà truyền quân nhận lễ, bấy nhiêu mạng người, bấy nhiêu đồ-đạc bấy nhiêu voi ngựa trâu bò, còn gì là dân, còn gì là của dân nữa? thiết tưởng giặc Cờ-đen Ba-vanh có tiếng là tàn bạo thứ nhất ở nước ta ngày xưa, cũng chưa dám nỗi đi tới đâu thì vét sạch-sành-sanh của người ta đến như thế, có lẽ quỉ thần lại làm sự tham nhũng thái quá vậy hay sao? Huống chi tam phủ các ngài, thần thế lớn nhỏ cao thấp biết bằng nhường nào, mà phỏng chừng sắm sửa, chắc có vừa vận được không? Và lại từ khi Âu-học xương minh, nhiều người không khỏi dật là địa-cầu, sao là tinh-cầu, to rộng mấy muôn lần, nhà cách-trí đã chép vào sách vở rõ ràng, ai cũng biết cả, thử hỏi mũ nào mà đội cho vừa, áo nào mà mặc cho đúng, ủng nào mà nó cho lọt, có rõ là cận-đờ vô lý không?

(Còn nữa) P.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 15 Mai 1922

Cuộc hội-nghị Gênes

Tiểu hội-đồng coi các việc nước Nga đã ưng chuẩn bản dự-án định đến ngày 15 Juin này các đại biểu liệt quốc sẽ hội nghị tại La Haye. Trong các đại-biểu ấy không có đại biểu nước Đức. Liệt quốc sẽ thỉnh nước Đức ký sử đại biểu đến hội nghị. Các đại biểu liệt quốc hội nghị ại La Haye sẽ ấn định cả chức-vụ của hai hội đồng giám-định hiện đã triệu đến ngày 26 Juin này thì hội-nghị đã xét các vấn đề trái-khoản, tư-sản, và tín-dụng.

Lịch sử bà Jeanne d'Arc

Ngày chủ nhật 14 Mai nóa đây, khắp trong địa hạt Đại-pháp đã các thuộc địa Đại-pháp đâu đâu cũng làm lễ kỷ niệm bà Jeanne d'Arc một cách rất long trọng. Lịch sử của bà thế nào, các nhà Tây-học ai cũng đã rõ. Nhưng nhưng nhà thông-học Tây-học bao giờ, tết cũng còn nhiều nhà chưa đọc sử Tây. Nay xin lược dịch cái lịch sử của bà, để hiến riêng những nhà chưa biết vậy.

Bà sinh ngày mồng 6 tháng giêng năm 1412 ở làng Domrémy. Làng này là một thôn nhỏ, có con sông Meuse chảy qua, phía trên là thành Vaucouleurs. Ông thân-sinh ra bà người làng Arc, sau mới đi cư đến Domrémy. Bà có ba anh gái, một chị gái. Lúc nhỏ, có tính hay làm, khi thì giúp đỡ các anh trong các công việc đồng-áng, khi thì sẵn sóc quét dọn, và may trong nhà. Cũng có khi chăn cừu ngoài đồng, nên người ta thường gọi là «Cô bé chăn cừu». Bà rất sùng đạo: lúc làm lụng ở ngoài đồng mà nghe tiếng chuông nhà thờ thì quỳ ngay xuống đất mà cầu kinh.

Ở gần làng có một cái cây cổ thụ và một cái giếng nước trong. Các bà Tiên thường hay hiện hình ở đó. Dân làng một đôi khi vẫn ra làm lễ. Lúc còn nhỏ, bà Jeanne d'Arc thường đi chơi với trẻ trong làng, đem xông hoa ra đặt lên giếng nước; song bà nói rằng không được trông thấy Tiên bao giờ, mà bà cũng chẳng tin những chuyện mơ hồ. Bà có tính thích nghe những chuyện chiến-tranh. Bà nghe người ta nói rằng năm 1415 là năm bà mới lên ba tuổi, người Pháp thua trận ở Azincourt rất là thiệt-hại. Vua Charles VI mắc bệnh điên cuồng; trong phái kim chi ngọc diệp, có mấy người cứ tranh quyền cướp thế lẫn nhau. Hoàng-hậu đã ký từ hòa với nước Anh, giao cả nước Pháp và gả công-chúa cho vua nước Anh là Henri V. Thái-tử Pháp phải lánh nạn ở các miền phía dưới sông Loire.

Ngày 13 tháng bảy năm 1423 và ngày 17 tháng tám năm 1424, quân Pháp lại thắng hai trận Ba-Trong nước lúc nầy chỉ còn lại vài thành người Anh chưa chiếm được. Ở thành Vaucouleurs thì có đại-úy Baudricourt làm mấu binh. Chỗ nào cũng thấy nói đến chiến giới, lần phá, hỏa tai. Ai trông thấy cái tình-hình nầy cũng phải phẫn-nộ thương kẻ lương dân.

Bà Jeanne d'Arc lúc nầy đã 13 tuổi. Một ngày về mùa hạ, giữa lúc đang trưa, bà đương ở vườn trong nước, bỗng nghe trên không-trung về phía tay phải có tiếng người nói, bảo bà phải ăn ở cho tử tế. Trong lên chỉ thấy mấy tia sáng, rồi lại tan đi mất. Cứ từng 5 năm giới, nối tiếp lại hai ba lần, mà chỉ có bà Jeanne d'Arc biết thôi. Đấy là các điều tiên thánh sau nầy sẽ phò là bà Jeanne d'Arc ra giúp nước vậy. Trước đức thánh Saint Michel hiện nguyên hình, vận binh phục, chung quanh có nhiều quần thọ hầu, cứ lơ lửng trên không, bảo bà phải ăn ở cho thế đạo, phải vào nhà thờ luôn và sau nầy phải đem mình ra cứu lấy sơ-hà xã-tắc. Sau đến hai bà Catherine và Marguerite hiện hình lại gần bà Jeanne d'Arc nói năng một cách rất thân-ái dịu dàng, bảo bà phải mau mau xin đại-úy Baudricourt cấp binh lương cho mà đi cứu thành Orléans. Bà Jeanne d'Arc phân vân không biết ra thế nào, bụng nghĩ mình là một người con gái hèn yếu, xưa nay biết cầm quân lên ngựa là thế nào, song bà cũng biết rằng sau nầy sẽ có các đấng tiên thánh hộ trì, chẳng can chi mà ngại.

Quân giặc thì một ngày một mạnh lan lấn mãi sang phía đông; có tin đồn chúng sẽ sắp lấy thành Vaucouleurs, tình thế rất nguy hiểm, ai nấy lo sợ vô cùng. Lúc bấy giờ bà Jeanne d'Arc rất là hăng hái lòng nàn. Bà trốn nhà đi tìm người anh con ông cậu tên là Lassart, rồi hai người cùng lên tỉnh Vaucouleurs, xin vào yết kiến đại-úy Baudricourt, kể lể tình đầu đuôi ngọn và bảo đại úy kíp đưa tin về cho vua hãy tạm đình chiến. Đại-úy tiếp đãi một cách rất tệ bạc, bảo với Lassart thường bà vài cái tát, rồi cho về chẳng cần gì đến.

Quân giặc nay đã kéo đến làng Domrémy. Người làng chạy nháo sang Neufchâteau (Lorraine). Gia quyến bà Jeanne d'Arc cũng theo vào bọn đó. Trong lúa nước nguy hay, bà Jeanne d'Arc gặp một sự rất là rầu lòng. Vì không tuân dạy của người mẹ lời thôi, phải đến đồi tụng ở chốn công-môn. Quan tòa minh xét, nếu tìm thân vàng ngọc không đến nỗi về một đứa thất-phu. Lành nạn thì lão Cilapi giờ về Domrémy. Ôi! cái cảnh đi, viên em ái nầy đã đổi ra một tấn kịch éo-nèo bi ai, nhà cửa tan phá, của tiền sạch sanh. Nhà thờ cũng đi theo ngọn lửa cừu thù rồi. Bà Jeanne d'Arc cùng thêm cảm giận quốn nghịch thù tàn bạo ngọn lửa nhiệt thành cùng bùng bốc, bà lại lên tỉnh, vào hầu đại-úy. Đại-úy thấy người con gái còn ít tuổi mà hăng hái như vậy, trong lòng cũng cảm động. Ngài giao bà cho công-tước Citarles thứ tới. Công-tước chịu là bậc thông-minh thần dị. Nhân lúc nầy có tin vua mới thua trận nên đại-úy cũng ưng để bà Jeanne d'Arc đi. Ngài giao cho một tờ biểu và một thanh kiếm. Dân bánh-phô đáng nhà nữ binh một con ngựa và một tấm giáp bào. Bà đi với bốn người lính và hai đoa đầy tớ. Đường dài một trăm năm mươi dặm, đi ròng rã mười một ngày, chỗ nào cũng gặp quân côn-đồ đón đường nhũng-nhiễu bành khách. Lội suối trèo đèo, rầu xương giãi nắng, trải bao khúc bi tình mà tấm lòng vì nước vì nhà vẫn vững-vàng như sắt đá. Bấy giờ về cuối mùa đông, sương sa tuyết điểm, gió thổi mưa rơi, cái chết lúc nào cũng sừng sững trước mắt.

(Còn nữa).

Nguyệt-thanh Ngô-ngọc-Khu

Bảo-tồn Quốc-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ I

Nói về vệ sinh

(*Tiếp theo*)

Khang-tử quí được, bài nhi thy chi, viết Khâu vị ngã, bất cảm thường

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho, quyển Thượng-luận về thiên Hương đảng, tờ thứ 28).

DỊCH NGHĨA. — *Ông Khang-tử là quan đại-phu nước Lỗ cho đức Khổng-tử thuốc: ngài lại, ma nhân lấy rồi nói thực rằng: Tôi không biết tính thuốc thế nào, không dám nếm thử.*

Tấn lôi phong lật tất biến.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Hương đảng tờ thứ 29).

DỊCH NGHĨA. — *Gặp lúc sấm dữ gió to là lúc khí trời biến thường để hay sinh bệnh, nên những lúc ấy ngài phải cẩn thận gìn giữ hơn lúc thường.*

Tẩm bất thi; cư bất dụng.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn quyển Thượng-luận về thiên Hương đảng tờ thứ 29).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng tử nằm không rải thẳng tay chân ra như tử-thi, ở thường không trang sức làm dáng.*

Trai tất biến thực; cư tất thiên tọa.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Hương đảng tờ thứ 27).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng-tử khi ăn chay nhất định phải đổi cả các món ăn; ở chay nhất-định phải thay chỗ ngồi.*

Loại thứ II

Nói về luân-lý

Hữu-tử viết: Kỷ vi nhân giả hiếm-hỉ nhi hiếm phạm thượng giả tiên hỉ; bất hiếm phạm thượng nhi hiếm loạn giả vị chi hữu hỉ. Quân-tử vụ bản; bản lập nhi đạo sinh. Hiếu đễ dã giả kỳ vi nhân chi bản dư.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Học-nhi tờ thứ 1).

DỊCH NGHĨA. — *Ông Hữu-tử (học trò cao-đệ đức Khổng-tử) nói: Phàm kẻ làm người mà đã biết hiếu với cha mẹ, thuận với huynh-trưởng thì hẳn ít muốn làm sự xâm phạm đến người trên: đã không muốn làm sự xâm-phạm đến người trên thì hẳn không muốn làm sự loạn nghịch. Người quân-tử chỉ chăm làm điều gốc: gốc đứng vững mà bao nhiêu đạo lý khác tự-nhiên bởi đó mà sinh ra. Điều hiếu đễ đó chẳng là cái gốc làm nhân dư?*

Tăng-tử viết: Ngô nhật tam tỉnh ngô thân: Vị nhân mưu nhi bất trung hồ? vị bằng hữu giao nhi bất tín hồ? truyền bất tập hồ?

Xem trong bộ Tử-thư chính-văn quyển Thượng luận về thiên Học-nhi ở tờ thứ 1).

DỊCH NGHĨA. — *Ông Tăng-tử (học trò cao đệ đức Khổng-tử nói: ta thường ngày lấy ba điều xét trong mình ta: một là có vì người ta mưu việc gì mà chẳng hết lòng hay không? Hai là chơi bời bạn bạn mà nói chẳng thực lời hay không? Ba là có điều gì thầy dạy bảo mà mình chẳng chịu tập học hay không? Có thì ta gắp sửa mình ta ngay, mà không thì ta có giữ mình ta cho khỏi bao giờ mình phạm phải những điều lỗi ấy.*

Tử viết: Đệ-tử nhập tắc hiếu; xuất tắc đễ; cẩn nhi tín; phiếm ái chúng nhi thân nhân; hành hữu dư lực, tắc dĩ học văn.

(Xem trong bộ tử-thư chính-văn tờ thứ 1.)

DỊCH-NGHĨA — *Đức Khổng-tử nói: Các học-trò còn nhỏ tuổi I vào trong nhà thì phải hiếu với cha mẹ, ra ngoài thì phải thuận với huynh-trưởng: việc làm thì phải cẩn thận mà nói ra thì phải tin thực: rộng yêu kẻ chúng nhân mà thân cận người nhân đức: làm hết thảy nhiều điều mà có thừa sức thì đem cái sức dư ấy mà học thêm khoa văn-học.*

(*Còn nữa*) D.B.T.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Muốn giáo-dục con, tự mình cũng phải nên có giáo-dục đã

Bản-quán tiếp được bài sau nầy xin cảm ơn ngươiên-văn đăng báo.

Ta thường bảo sự giáo-dục con cái trong nhà là ở như người đàn bà làm mẹ, bởi thế cho nên trong các vấn-đề bàn về giáo-dục đàn bà, ta vẫn khuyên người đàn bà phải nên có giáo-dục trọn cái nhiệm-vụ mẹ hiền để trực-tiếp ngay đến cái giáo-dục của lũ nhi-lai. Nhưng không phải chỉ có người đàn bà làm mẹ mới có trách-nhiệm về cái giáo-dục của con cái, cả đến người chả cũng có trách-nhiệm vào đấy. Vì đã làm cha mẹ, sinh con đẻ cái, thì cái nghĩa vụ đối với con ắt là phải lo sự giáo-dục cho con, mà giáo-dục cho con, không gì bằng tự mình phải nên có giáo-dục đã. Về phần người mẹ phải có giáo-dục để giáo-dục con đã đành rồi, vẫn-đề này thường nhắc luôn, nay ta chỉ bàn riêng về cái trách-nhiệm người cha đối với con. Người cha đối với con cái mà thiếi cái tinh-thần về đó ở mình có giáo-dục hay không. Nói thế hoặc có người bẻ rằng: người cha chỉ có cái công việc lao-động ở ngoài, dạy con là về người mẹ rồi, mình làm cha cần gì phải trông nom đến, vả đã làm cha mẹ để ra con, là có quyền dạy bảo con, thì cần chi phải có giáo-dục hay không? Thưa rằng giáo-dục là cái phần sự người làm cha làm mẹ, người làm mẹ thì phần-sự nặng nề khó nhọc hơn, người làm cha thì giờ rỉ thì phận-sự cho, ngoài những giờ đã tinh thần trong việc lao-động ở xã-hội, cũng phải để tâm trông nom xem xét đến con cái. Mình muốn chỉ-giáo cho con cái theo một cái giáo-dục hay, thì tự mình phải có giáo-dục hay đã, vì như một người thợ, muốn dạy người thợ khác cho thành người khéo chắc cái nghề của mình phải khéo đã, muốn cho được là một người thợ khéo, lại đem cái khéo của mình mà dạy người thợ khác, thì mình cũng phải học cái nghề mình cho được tinh-xảo, mà giáo-dục cũng vậy, muốn giáo dục lũ trẻ con ở chốn học-đường, tự mình phải có học trường Sư-phạm, phải có một cái quan-niệm giáo-khoa. Người làm cha trong nhà tuy không phải là một nhà giáo-dục nhiệm học trò, phải có văn-bằng sư-phạm chuyên-môn, nhưng đã cần cái giáoang giáo-dục con thì cái phận-sự mình cũng phải nên chú-trọng. Đứa cái gương cho con trẻ soi, nếu cái gương ấy bụi bặm, thì đứa trẻ soi vào tất không rõ, dạy con mà tự mình không đủ tư-cách giáo-dục, thì chỉ thêm làm hại cho bước đường tương lai của nó. Ta phải biết con trẻ sinh ra có nhiều cái tập-quán để mắc, trí nó đương ham biết, vật ngoài kích-thích mắt nó như huyễn-diệu người nó đi vậy. Tập quán lắm để thành tính quen, mà tính quen vẫn là một thiên-tính thứ hai, nếu cái thiên-tính ấy ngay từ thuở bé, người làm cha mẹ không chiết day-ri theo một phương-pháp giáo-dục, thì tất một ngày tập-quán nhiều, thiên-tính to mãi lên, đứa trẻ thành ra khó dạy. Hay bẹ đã quen mồm biết chửi, nói tục nói rác rồi, chẳng phải là một cái tập-quán, lâu dần thành tính quen ư? Nếu người làm cha lại nô-đùa với nó, nói nhảm nói nhu, dạy xằng dạy xịt, thì con giáo-dục nó sao được? Tôi đã từng thấy một người cha rất hay chửi và nói nhảm, lúc nó đùa với con quen mồm nói nhảm nói nhu, thành ra tính quen lý nhiễm vào cái tập-quán đứa trẻ cũng lại thành ra tính quen nốt. Kịp lúc đứa trẻ đã lớn, nếu có hư-hỏng là lỗi tại mình. Bẻa như thói-kỳ đứa trẻ đã khôn lớn, đã hiểu biết đôi chút cảm-tình trí-giác về tư-tưởng nó mới bắt đầu kết-tụ chan-chứa, hâm ấn, hâm chơi, bao nhiêu trí-não nó như ngọn lửa mới cháy, mà những vật ngoài cảm xúc nó như ngọn gió to thổi mạnh cho ngọn lửa bốc cái bùng nó bùng mười mươi vậy cũng, lúc nào cũng bồng bột phô-trương không vì như ăn chơi thì nó ăn đến thích thì, chơi đến mệt mà người mệt thôi, ngoại ra trong giáo-quan tư-tưởng nó chưa phân biệt theo một phạm-vi rộng hay hẹp, chánh đáng hay không chánh đáng Cuộc đời đối với nó như tấm kính con người-ngãnghéo ngang dọc, tự nó nó không biết đường nào nên đi, đường nào không nên đi, nếu mình không biết đưa đường dắt lối nó, có đã giáo-dục tư-cách mà dù dắt nó lên trên thế-lộ, thì tất nó sai lạc không đi đến nơi đến chốn... Mình ma không có giáo dục, thì cũng không biết phương-pháp giáo-dục nó nữa. Đứa con hư hay không hư là ở mình, mình có đức, biết dạy bỏ, thì nó mới hay. Tự mình không lau chùi cái gương giáo-dục thành đại-quang-minh để cho nó soi, thì cái diện-mạo nó nó không rõ. Ta bảo nhiều đàn bà con trẻ có khôn hay bãi-chước, nếu cái giáo-dục của mình mà không hoàn toàn, thì giáo-dục nó cũng khuyết-điểm. Một người cha có học, chơi bời, có thể mỗi lúc đem ra tư-tưởng giáo dục mà cảm-phục con cái được không? Chắc rằng cũng khó, là vì mình không là người có giáo-dục chánh-đáng, muốn cho nó có giáo-dục chánh-đáng, sao được? Song trẻ đã khôn khôn biết phải trái, nếu cảm lợi mạnh, mình làm cho nó tin-nhiệm ngay với cái tư-tưởng của mình thì cũng nên. Vì cái tính cha con là thân, cái tập quán của người cha có ảnh-hưởng mạnh đến cái tập-quán của con, nếu

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

linh tri giác của cha với con chaogởi thông-đồng với nhau luôn trong cuộc di-linh đằm-thắm, rễ hòa hợp lắm một lắm.

Muốn dạy con, tự mình phải có giáo dục đã, đó là một lẽ tự nhiên, cũng như câu vì biết người biết ta, trông người lại ngẫm đến ta. Làm cha cũng nên trông mình rồi trông con, có giáo-dục đã rồi hãi giáo-dục con. Bà mẹ ông Mạnh-Tử xưa kia dậy con thật đã xứng một người mẹ có giáo dục. Hồi ông còn bé không chịu chăm học, bà bèn rỗ rành ông bảo ông chăm học bà sẽ mua thịt cho ăn (bên cạnh nhà ông có hàng bán thịt). Ông nghe lời bà sau bà nghĩ chót hứa với ông không lẽ nói dối ông được, bà nghĩ rằng muốn cho ông không nói dối, mà tự mình lại nói dối, thì còn giậy con lấy thật thà nữa cũng khó. Vậy bà y lời nói với ông mua thịt cho ông ăn. Rồi sau này ông thành một bực đại-hiền, đó cũng là cái công bà mẹ vậy...

Xem truyện này, thì phần người làm cha mẹ lại càng nên có đức, có đủ giáo-dục, sẽ giậy con được. Mẹ dậy con đã đành, phần làm cha cũng không phải là không cần phải lưu-tâm đến con cái. Cái nhân-cách người cha thế nào cũng có quan-hệ đến cái giáo-dục của con cái vậy. Tự mình chẳng nên có một cái giáo-dục cho xứng đáng để dạy dỗ con cái ru?

Liễu-Dương-Tử Đ.T.P.

Chớ nên bán rẻ trái phiếu Đông-pháp

Ngày 9 Mai vừa rồi, quan Khâm-sứ Trung kỳ có thông tư cho các quan Cộng-sứ các tỉnh tờ chu-tri sau này :

« Bản chức nghe nói có lắm kẻ đi buôn những trái-phiếu vừa rồi mà trả giá rất hạ, vậy các ngài nên thương thuyết với các Nam-quan mà ngăn cấm những việc buôn trái phép ấy đi và dặn dân chớ nên vội bán như vậy rất là thiệt hại cho mình. Lại nhờ các quan bá cáo cho các làng biết rằng ngân thị (bourse) chỉ nay mai là đặt xong, bấy giờ có muốn bán cho ngân thị hãy bán, vì là không thiệt hại gì.

Các ngài có được tin gì về những kẻ buôn trái phiếu ấy và những sự hành động của họ thì trình cho

Dư luận Nam-kỳ

Mỗi nghề cần phải học

(*Tiếp theo*)

Vì gia-tư thiếu sức thời những học-sinh thành tài ấy sẽ giúp công cho các hội buôn của ta, tưởng cũng là lưỡng tiện. Mấy năm gần đây cái phong-trào tranh thương ở xứ ta xem có bề hăng hái ồn ả lắm; người mình soi được cái gương của các nước, rồi ai cũng biết tự tỉnh, cố muốn đua chen ở trên trường thương, nhưng khốn nỗi một là thiếu tư-bổn, hai là thiếu tư-cách, ba là thiếu đoàn-thể, nên bị cái thế-lực của người Khách đánh đổ biết bao nhiêu, khá tiếc thay!

Ngoài ra tư-bổn không nói được, chớ như tư-cách, đoàn-thể, thời cái nguyên-nhân là do cái học thức mà gây thành.

Thâu xếp một nhà buôn cho được trật tự vẻ vang, đâu rảnh đấy, nào có phải là một sự dễ. Bàn nói nghề buôn thời có khó gì, mà thi-hành nghề buôn mới là điều khó. Ta bước vào một nhà buôn, một hàng buôn, thấy hàng hóa lớp trong lớp ngoài phần thâu phần xuất thật là rối rắc phiền phức quá; vậy nếu người cai-quản không có học thức thời tránh sao cho khỏi sự hư nát, ấy phần nhiều các nhà buôn ta không bền vững được, tuy biết cũng tại nhiều cớ, mà sự không thông thạo, thiếu tư-cách lại là một cái đại-nguyên nhân.

Các tay thầu khoán (entrepreneur) cũng vậy, lãnh cất những nhà cửa lâu-đài, xây cầu đắp lộ, không phải là điều rẻ rúng gì, tính sai một li đi một dặm. Phải có ý chuyên chủ về nghề tính toán, phải cho thông thạo khôn lanh lắm mới được. Nghề này cũng chẳng khác gì nghề buôn, mà xem chừng có khó hơn thì phải. Đánh giá thấp một chút thời thấy có hại cho mình rồi, mà giá cao quá thời chúng không dùng đến khốn nỗi các bạn đồng-nghiệp họ cố tranh canh với mình.

Nói tóm lại sự học có cần yếu cho cả thảy mọi nghề, nhưng muốn đạt đến cái mục đích nghề nào trọng nên chuyên chú về khoa ấy cho sành; nào tinh-thần nào hình-thức nghề ấy ta cần phải thâu thập cả vào trí não ta, cốt là để cho ta có thể khiến nó phải theo ta, chớ không được làm rối loạn lòng ta mà dắt dân ta đi đó. Vì biết nghề nắng sỏ sử, nhưng có tư-cách mới luyện nên việc, mà việc nhân đó mới luyện tư-cách cho thêm nhuần-nhã chớ không phải nhắm mắt làm liều, rồi đổ về thời vận,

Bàn cho xác chuyện cứ như một người dân mà có học, thời cũng khỏi lo gì nỗi chúng hà hiếp, ai lại được làng chà bằng buổi như hạng người dốt nát quê mùa kia. Họ đối với nước nhà thường biết cái nghĩa công-dân, không hay gây việc phản trái cũng không xui giục những điều rối rắc.

Cứ xem như các làng các tổng mà có vẻ cải-lương, thời những tục hèn hủ lần lần tuyệt hết, những điều công ích công lợi càng buổi càng thấy mở mang thêm, là cũng nhờ nơi dân phần nhiều người có học thức. Họ không hay nệ-cổ, nên hư cũng mặc, cứ noi theo tục cũ lệ xưa mà di-truyền cái hại cho đời sau; ấy đại để sự học nhiệt-thành vì xã-hội nghĩ sao? người công-dân trong nước nghĩ sao?

(A. H. B.) T. Q. T.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 17 Mai này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 6 f 40.

Tin tàu. — Tàu *Angers* sẽ khởi hành ở Saigon đi Haiphong ngày 17 Mai 1922, hồi 7 giờ.

Hội-chợ Hanoi. — Trong kỳ hội-đồng Hội-chợ vừa rồi, M. Sauvage là hội trưởng phòng Thương-mại có thỉnh cầu rằng mỗi năm cứ đến kỳ Hội-chợ thì sẽ đặt ngay tại trường Hội-chợ một cuộc đấu xảo những hàng hóa của bản xứ như là: những đồ gỗ có thể tháo ra được, những đồ đan bằng mây hoặc bằng tre, các thứ chiếu, các đồ lơ lụa, vân vân là những vật có thể xuất cảng được. Cuộc đấu-xảo này là riêng của Hội-chợ chứ không can thiệp gì đến cuộc đấu-xảo mỹ-nghệ của thành-phố vẫn mở xưa nay. Ông nói rằng cuộc đấu-xảo ấy không những thêm vui cho Hội-chợ mà lại có ích lợi cho nước nữa. Cuộc đấu xảo ấy sẽ có những giải thưởng bằng tiền và sẽ đặt thể nào cho những đồ đã đấu rồi hạn trong mấy năm không được đấu lại nữa, như vậy thì mới có thể xét về sự tấn bộ của kỹ nghệ được.

Cải chính. — Số báo ngày 15 Mai vừa rồi trong mục Hội-chợ Hanoi: có nói lầm đại-biểu báo *Nam-phong* là M. Đèn vậy nay xin cải chính là: đại-biểu báo *Nam-phong* là M. Vũ-công-Nghi cho đúng.

Một cuộc diễn thuyết. — Bản quán nhắc lại để các ngài nhớ rằng tối chủ nhật 21 Mai hồi 8 giờ, quan Ba Monet sáng lập ra « Việt-Nam thanh-niên hội » (Foyer des Etudiants Annamites) sẽ mở cuộc diễn thuyết tại nhà công quán hội Khai-trí tiến đức. Cuộc diễn-thuyết ấy ai vào nghe cũng được, chủ ý ông Monet là để trần thuyết một cách rất minh bạch về sự tổ chức và hành động của Việt-Nam thanh niên hội và việc khánh thành của hội sau này là thế nào. Vậy các tân cựu học sinh các trường trong thành phố ta cùng những nhà lưu tâm đến việc Khai-trí tiến-đức nên đến nghe lắm.

Nhà hội Việt-Nam thanh-niên ở phố Vọng-đức hiện nay còn sửa sang lại cho rộng rã và lịch sự hơn cho kịp đến sau kỳ nghỉ hè này sẽ khánh thành được. Chắc các sinh viên đến nghe quan giáo-sư Moniner thành Strasbourg diễn-thuyết tại nhà hội Việt-nam thanh-niên tối 11 Mai vừa rồi cũng đã hiểu rõ cái chủ ý của hội là thế nào rồi. Bữa đó ông có khuyên học-sinh Hanoi nên giao thiệp với học-sinh của thành Strasbourg (hoặc bằng cách viết thơ từ đi lại, hoặc là đổi các thứ nhật-báo và tạp-chí lẫn cho nhau) để cho học-sinh trường Cao-đẳng của hai thành-phố được thân ái với nhau, sau ông lại tỏ ý muốn cho học-sinh ta sang học tại đại-học đường Strasbourg nữa.

Hội-đồng chấm thơ. — Hội-đồng điềm-duyệt về cuộc thi thơ của cô Ng-thị Quyên, ngoài các bạn đồng-nghiệp trong báo-giới còn mời thêm những ngài nào, kỳ báo hôm qua bản quán đã đăng rõ để các nhà có thơ thi cùng biết. Nay chỉ xin nhắc lại rằng thơ thi cả thảy có 630 bài, mà cuộc thi thơ này nghe như các nhà văn-sĩ trong 3 xứ: Trung, Nam, Bắc-kỳ phần nhiều lấy làm hoan-nghênh lắm, vì bản quán trong mấy hôm nay rọc phách, trộm thấy các nhà khoa bảng làng nho đều ký tên thật cả thi để biết. Trong 630 bài mà chỉ có một bài quán-quân được trúng giải thì cái giải thơ này há chẳng khó lắm thay! Huống chi trong các nhà có thơ thi, lại phần nhiều là tay văn học thì cuộc thi này thiết tưởng khó hơn thi cử-nghiệp của ta thuở xưa vậy. Có khó mới quí cũng vì cái lẽ ấy mà bản-quán phải mời thêm nhiều ngài vào Hội-đồng điềm duyệt cho được công-bằng. Trước khi đệ trình Hội đồng điềm-duyệt, bản quán đã ủy một viên thư-ký đặt cẩn tin rọc phách giấu tên mỗi tờ ấy đều có đóng dấu kiểm của bản quán; chia ra từng tập *giáp, ất, bính, đinh*... mỗi tập để vào một cái bìa dày, lại xâu chung một sợi dây ga mà gắn xi liền vào cái bìa chỉ có thể mở xem, chứ không thay-đổi được. Sáng hôm nay bản-quán còn nhận được mấy bài nữa gửi đến, nhưng đã để vào số ngoại-hạn, xin các ngài cũng bằng lòng cho.

Đến hồi 8 giờ tối thứ năm này thì Hội-đồng điềm-duyệt sẽ họp kỳ thứ nhất tại nhà công quán hội Khai-trí-tiến-đức.

Hội chợ phiên giúp xã Hauviné. — Hội đồng tổ-chức hội chợ phiên giúp xã Hauviné nhận được của các nhà hảo tâm cho tiền bạc và đồ đạc như sau này:

MM. Giao, chánh quản, Phương Hiến, Kuong Phou Chéang, Hiệp Ích, Mme Taupin, M. Schneider, Hội Ích-hữu-thư-xã, Mme Trần-văn-Thông, Trường Kỹ-nghệ, L. Kuong Phou Chéong, Đông-nguyên, Phong-Uan, Mme Noux, Mmes Asselin, Cyprès; Fleury, Gouin, Maison Taupin, Mme Géhin, Maison Bernard, MM. Phéot, Lê-văn-Chinh, Tiên-Long, Đỗ Thu Điều Xuân, Trịnh-xuân-Mão, Đức Vinh, Khương Định, Mme et M. Đỗ-đình-Thuật, ; Mme et M. Vũ huy-Quang, 5p.; Ng-thị-Ca Lê Thành, Pofat, An Thái, Vinh Thái Mme Lê-thị-Thái, Đức-Mậu, Dĩ Thịnh, Thúy Tường, Trịnh-Tường, Gia-Lợi.; Gia Tường, Tin Hưng, Ly-sang-Bao Chi Sang, Quảng Phát, 1p.; Lê-duy-Trọng, Vay Hing, Coay Tac, 2p.; Đỗ Hưng, Mai Sơn, Thanh Ky, Dương trung-Giao, 3p.; Vĩnh Tường, 1p.; Đặng-thế-Chân, 1p.; Ngọc Anh, A Lim Tân, Hưng Long, Vinh Long, Tân-Thành, Đốc Thái, Hoa Xương, Hợp Lợi, Vinh Thịnh, Vinh Đức, Vinh Đức Yan Chéong, Vinh Tac Ly, Vinh Thái, Ngọc Mỹ, Ngọc Hanh, Quang Thước, Đông An, Thịnh-Ký, Quảng-Liên, Quang Tường, Tiến Lợi, Đông-tân-Long, Hi Viện, Vinh Xương, Khanh-Bao, Khanh Hưng, Nhân An, Hưng Thái, Trần-thị-Hai, Khanh Long, Hưng Lợi, Quang-văn-Thanh, Tung-Hiến, Công Thành, Dĩ Phát, Hong Xương, Viễn-ky-Vinh, Thịnh Ký, Đỗ-Bích-Lan, Huân Ký, Tai Ich, Công Thái, Ng-thị-Hai dit Lan Phương, Tân Phương, Phúc Khánh, Chấn Hưng, Trung-ích-Ký, Đức Ký, Tiên An, Môn-han-Thông, Lan Hiến, Tường-Ký, Imprimerie Mạc-đình-Tư, Đào-xuân Khuê, Đông Phù, Trung Ký, Vinh Hoa, Đào-hoằng Mai, Kim-chi, Vinh Phát, Hiệp-Ích, Mỹ-ký, Phạm-hữu-Quý, Mỹ Xuyên, Phạm-v-Thú; Phạm-văn-Nham, Trịnh Đức, Vinh Lợi.

Tòa Thượng thẩm. — Sáng thứ ba tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này:

Phải cái oan to. — Lê-khắc-Hanh tức Tiêm tức Joseph làm bồi ở trại lính Haiphong đã lâu năm mà không hề ai bắt được làm sự chi trái phép cả. Một hôm có một người lính Tây nấu bếp trong trại ấy mất 89 p. 90 thì nghi cho người bồi ấy ăn cắp. Sau khám trong cái ống đựng tiền của người bồi ấy thấy một số bạc nhiều hơn số bạc mất cắp có mấy đồng. Tòa án Trừng-trị Haiphong cho là Lê-khắc-Hanh ăn cắp số bạc của người lính ấy, làm án phạt 10 tháng tù và giao trả số bạc mất cắp cho người lính Tây. Tòa Thượng-thẩm xét là tiền khám thấy đó là của Lê khắc-Hanh để dành chứ không phải là của ăn cắp, vì số bạc mất cắp toàn bằng giấy mà số bắt khám được thì toàn bằng bạc đồng cả, nên tha tội cho người bồi và bắt người lính Tây phải hoàn lại số tiền ấy cho người bị oan.

Ăn cắp. — Tên Ng-v-Tập làm cu-li ăn cắp sơn của hiệu Poinsard et Veyret ở Haiphong rồi đem bán cho tên Ng-khắc-Liêm. Tòa án Trừng-trị Haiphong phạt tên Ng-v-Tập 10 tháng tù về tội ăn cắp và Ng khắc Liêm 6 tháng về tội chứa đồ ăn cắp. Tòa Thượng-thẩm xét xong y án phạt tên Tập và tha cho tên Liêm vì xét ra không phải tên ấy mua sơn ăn cắp.

Chủ khách tàu thủy không theo thể lệ. — Phạm-v-Long làm mại-bản cho tàu thủy của công ty Bạch-thái-Bưởi chở hành khách Nam-định đi Hanoi không theo thể lệ đã định. Theo như thể-lệ nhà nước thì tàu ấy chỉ được phép chở có 120 người hành khách thôi. Một hôm sở cẩm Nam-định khám thấy hành khách tàu ấy đông quá, đếm thấy những 280 người, như thế thì chở tăng quá số đến 160 người hành khách. Tòa án Trừng-trị Nam-định phạt Phạm-v-Long là mại bản trông nom tàu ấy 500 quan mà M. Bạch-thái-Bưởi là chủ tàu phải chịu trách nhiệm tiền phạt. Tòa Thượng-thẩm hỏi cung xong hoãn lại để nghị án.

Việc hành-hung ở Faifo. — Một hôm ở Faifo các viên tùng sự các sở công có mở ra một cuộc diễn kịch tại rạp hát lấy tiền để gửi về bên Pháp làm phúc cho những dân sự các miền giải-thoát mà rạp hát thì liền với nhà một người Khách buôn bán, chỉ cách có một cái rậu thôi cho nên đứng ở bên nhà người Khách ấy có thể trông sang đàn diễn kịch rõ được. Đương lúc diễn kịch vui vẻ, M. Ng.-trọng-Thăng là tham-tá tòa sứ vừa là chánh hội-đồng hội diễn kịch làm phúc ấy, trông thấy bên nhà người Khách có nhiều người ngoài vào đứng coi hát, đến chỗ bờ rậu gọi người Khách ra cự về sự cho người quen kẻ thuộc vào nhà để coi hát không mất tiền. Sau thấy người Khách ấy nói lôi thôi M. Thăng tức giận nhảy qua cái rậu, ấy sang bên nhà người Khách đánh người ấy bị thương. Tòa án Trừng-trị Tourane phạt M. Ng-trọng-Thăng 16 quan án treo và bắt phải bồi 5 đồng cho người Khách bị đánh. Tòa Thượng-thẩm y án.

Bán một cái nhà ở Đồ-sơn, có đủ cả các đồ dùng, như giường, ghế, tủ, bàn, bát đĩa, các đồ dùng trong bếp v. v. Hỏi tại bản-quán. 3261

Tòa án Cai-trị. — Đáng lẽ ngày hôm nay là phiên tòa án Cai-trị họp nhưng vì một ông hội-viên trong Hội-đồng ấy đi vắng, cho nên kỳ hội-đồng ngày hôm nay lại hoãn đến ngày thứ tư 7 Juin.

Mấy lời kính cáo cùng các nhà lai cảo. — Bản quán tiếp được bài sau này, xin cứ nguyên văn đăng báo:

Người lai cảo có trách-nhiệm đối với báo quán. Trách nhiệm ấy không phải là nhỏ. Đã có trách nhiệm đối với báo quán tức là có trách nhiệm đối với mọi người đọc báo, đối với quốc-dân. Đem một tin gì đăng báo, tất phải đích thực, hai năm rõ mười; mắt có thấy, tai có nghe, muốn phần chắc chắn, hãy nên công-bố lên báo chương cho mọi người biết. Nếu tai nghe chửa thẳng câu chuyện, mắt không trông thấy rõ ràng, hồ đồ cẩn thả, thấy người bảo sao nghe vậy, mà đã nay lai cảo mai lai cảo, thực chẳng bõ rác tai độc-giả, lại phạm tội nói dối báo quán, nói dối quốc-dân nữa. Hạng lai cảo này cũng còn khá; lại có hạng mới nghe câu chuyện lờ mờ, vội thêu dệt ra, có ít xít ra nhiều, cái xẩy nẩy ra cái ung; thậm chí có hạng lại dám cả gan xưng xưng dám đặt ra chuyện mà lai cảo. Ôi, những hạng này thực đáng khinh, đáng ghét quá, ta nên để họ ra ngoài xã-hội.

Mới đây chẳng may xã-hội ta mới xuất hiện ra bọn lai cảo bâng quơ, một bọn lai cảo điên toa ấy. Hằng ngày xem báo, thường thường vẫn đầy nhan nhản những thủ đoạn vô-sỉ của họ. Vậy ta thử xét xem, vì lẽ gì mà họ làm việc hèn mạt thế:

1) Hay là họ sính đăng báo, cũng muốn tấp tểnh lên nhà văn-sĩ đây, cũng muốn khoe mẽ là nhà viết báo đây, nên cố nhặt nhạnh chắp chảnh kiếm một vài câu quí hồ đăng được lên báo. Rồi đó khoe khoang với bà con, cho thỏa cái tính hiếu-danh vô nghĩa lý của họ.

2) Hay là họ thù hằn ai, mượn tờ báo làm cách giả thù tiểu-nhân, nay nói người này, mai nói người khác, chẳng còn thể thống gì nữa. Ghét ai thì cố thêu dệt ra nói xấu cho kỳ được. Tội này cũng không kém gì kẻ nặc-danh đầu thư.

3) Hay là vì họ có cái tính quái lạ ở yên không muốn, muốn sinh chuyện, cho mọi người đáng ghét, đáng coi như đồ mạt-hạng trong xã-hội, đáng sợ như giống trùng độc các bệnh truyền-nhiễm.

Dẫu vì lẽ gì, họ lai cảo bâng quơ, lai cảo điên toa thế, ta cũng không cần nói đến nữa. Nhưng tiện đây dám có mấy lời kính cáo cùng các nhà lai cảo, nên lấy trách-nhiệm mình làm trọng, coi tờ báo là chỗ quí hóa, không phải để nói quàng nói xiên. Một lời nói ra thực là quan-hệ lắm. Vì một lời nói làm cho người ta tan cửa nát nhà, gông đóng tróng mang, — vì một lời nói làm cho người ta mất danh giá, mất người tin cậy yêu đương. Còn nhiều điều quan-hệ nữa, kể không xiết. Cổ-nhân có câu « xẩy chân còn chữa được, chứ xẩy miệng thì không sao kéo lại được. » Vậy xin các nhà lai cảo, khi cầm bút viết việc gì phải tâm tâm niệm niệm vào câu ấy.

Tùy-vân-tử, Tô-văn-Thiện.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai.*)

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(*Payements en timbres-postes*)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Nº 21

TRUYỆN MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : NGUYỄN-HẢI

Bây giờ đến lượt *Ma-ri* tiểu-thư phải cúi đầu. Tiểu thư rằng:

— Nếu vậy thì đôi ta phải cùng nhau vĩnh biệt. Hoàng thượng cũng biết họ đầy-đọa tôi, chôn vùi tôi; Hoàng-thượng cũng biết họ còn làm hơn thế, họ ép tôi phải xuất gia, Hoàng-thượng ạ....

Vua *Lô-y* tái mặt đi, để một tay lên ngực.

— Vì nếu sự này chỉ can-dự đến một cuộc đời tôi, thì tôi đây, tôi đã chịu cực khổ nhiều rồi, tôi cũng cam tâm mà chịu được. Nhưng tôi lại nghĩ có can dự đến cả cuộc đời của Hoàng-thượng nữa, nên tôi mới hết sức chống cự lại để gìn vàng giữ ngọc cho Hoàng-thượng đó.

— Ô! Phải, vàng ngọc của tôi, kho báu của tôi đó!

Nhà vua sẽ nói như vậy có lẽ vì phong nhã hơn là vì say-mê.

Ma-ri tiểu-thư rằng:

— Nếu Hoàng thượng nói với giáo-chủ, nếu Hoàng-thượng cố kèn-nài thì giáo-chủ đã đành phải chịu vậy rồi. Giáo chủ được gọi *Pháp* quốc Hoàng đế là cháu! Hoàng-thượng cũng biết đó! Được như thế thì dẫu sao giáo-chủ cũng bằng lòng, dẫu có việc binh-đao giáo-chủ cũng không còn tiếc. Giáo-chủ, chắc được một mình cầm quyền chính trong nước, vì hai lẽ, nuôi nấng dạy dỗ vua và gả cháu cho vua, thì có bao nhiêu ý nguyện gì giáo-chủ cũng phá nổi, có bao nhiêu điều ngăn trở giáo chủ cũng dẹp đổ được hết. Ôi! Hoàng-thượng ơi, Hoàng thượng! thiếp xin đoan chắc. Thiếp đây là phận đàn bà, nhưng trong điều tình ái, thiếp trông rõ cả.

Những lời nói ấy làm cho nhà vua có một mối cảm-tình rất lạ. Dường như lời nói ấy đáng gợi mối dục-tình của nhà vua lại làm cho nó hóa ra nguội lạnh. Thiếu-đế đi chậm lại mà nói mau rằng:

— Tiểu-thư nghĩ sao! Trẫm sự đã lỡ cả rồi.

— Trừ ra có cái ý muốn của Hoàng thượng nữa phải chăng?

Thiếu-đế đỏ mặt mà rằng:

— Than ôi! Trẫm có ý muốn đâu nữa, tiểu thư!

Nghe lời nói ấy, *Mân-chi-ni* tiểu-thư động lòng thở ra một tiếng rất chua xót:

— Ô!

— Làm vua, chỉ có trong việc chính trị, việc nước nhà mới có ý muốn mà thôi.

Ma-ri tiểu-thư kêu to lên rằng:

— Ô! Vậy là Hoàng thượng không có tình đó! Nếu Hoàng-thượng thật lòng yêu thiếp thì Hoàng-thượng đã có một ý-muốn.

Ma-ri tiểu-thư nói vậy rồi đưa mắt lên nhìn người yêu. Thiếu-đế, bấy giờ coi xanh nhợt bơ phờ hơn người phải tội đi đày sắp phải xa chốn quê cha đất tổ:

— Tiểu-thư muốn trách sao thì trách, nhưng chớ có nói rằng trẫm không yêu.

Mấy lời ấy nói xong thì có một hồi yên lặng, thiếu-đế thật tình mà nói vậy. *Ma ri* tiểu thư lại cố gắng một phen nữa mà rằng:

— Tâu Hoàng-thượng, thiếp không thể nghĩ được rằng ngày mai ngày kia, thiếp không còn trông thấy Hoàng-thượng nữa; thiếp không thể nghĩ được rằng thiếp phải ở xa *Ba lê* mà qua ngày tháng cho kỳ hết kiếp liễu bồ, cái bàn tay Hoàng-thượng đang cầm trong tay Hoàng-thượng này sắp phải để cho môi một lão già, một người lạ được hôn. Không, không, quả thiếp không thể nghĩ được đến điều đó, mà thiếp không phải vì thất vọng tan nát. Hoàng-thượng ạ

Mà quả *Mân-chi-ni* tiểu-thư đang tuôn nước mắt ra tầm tã. Nhà vua cũng động lòng, để khăn tay lên miệng mà bịt lấy một tiếng khóc. Tiểu thư rằng:

— Hoàng-thượng hãy coi đây kìa hai cỗ xe đang đứng đợi, chị thiếp đang chờ thiếp, cái giờ này là giờ rất cao trọng; Hoàng thượng quyết định bây giờ là quyết định cả một đời người! Ô! Hoàng-thượng ơi, *Lô-y* của tiếp ơi, vậy ra Hoàng-thượng muốn cho gái này, Hoàng thượng đã nói những trẫm yêu trẫm quí mà phải về tay kẻ khác, không còn là kỷ-vật của vua, của chúa, của người thiếp yêu quí nữa sao? Ô! *Lô-y* của thiếp ơi, xin cố gắng! Chỉ một tiếng, một tiếng, một tiếng thôi! Hoàng-thượng cứ nói: Trẫm muốn! thì cuộc đời của thiếp sẽ được ràng buộc vào với Hoàng-thượng, tấm lòng của thiếp sẽ là kỷ-vật của Hoàng-thượng luôn luôn mãi.

Thiếu-đế không trả lời gì cả. *Ma-ri* tiểu-thư mới nhìn thiếu-đế, như nữ thần *Đi-đông* nhìn *E-nê* trên vườn Lăng-uyển, mà rằng:

— Vậy thiếp xin cùng cuộc đời, cùng ái tình, cùng trời vĩnh-biệt từ đây!

Rồi tiểu-thư bước lên một bước, toan đi, thiếu đế lôi lại, nâng tay tiểu-thư lên môi mà hôn. Sự thất vọng mạnh hơn, cái lòng quyết định ở trong, làm cho thiếu-đế bỏ rơi xuống cái bàn tay ngà-ngọc ấy một giọt nước mắt nóng sôi; *Ma-ri* tiểu-thư rùng mình như thể giọt nước mắt ấy làm cho phải bỏng. Tiểu-thư thấy nhà vua nước mắt chạy quanh, cái trán xanh nhợt, cặp môi run rẩy, tiểu-thư kêu lên một tiếng có giọng không văn nào tả xiết.

— Ôi Hoàng-thượng, Hoàng-thượng là vua, Hoàng thượng khóc, mà thiếp ra đi!

Thiếu-đế không trả lời, chỉ giấu mặt vào chiếc khăn tay. *Mân chi-ni* tiểu-thư tức giận, bỏ nhà vua đó, chạy lên xe mà thét xa-phu.

— Đi đi, đi mau!

Xa-phu vâng lệnh, ra roi quất ngựa cỗ xe cộ nặng nề lăn bánh đi sồng sộc. Vua nước *Pháp* thì một mình ngơ-ngẩn không dám nhìn trước mà cũng chẳng dám nhìn sau.

Vua với trung-úy cùng nhớ lại

Khi nhà-vua đã nhìn theo hút cỗ xe của người yêu đi khuất dưới chân trời như hết thảy mọi người mê gái khác, khi nhà vua đã đè nén được sự nhộn-nhịp trong lòng trong trí đi đôi chút; bấy giờ mới nhớ ra rằng mình không đứng đó một mình. Viên võ-tướng vẫn cầm cương ngựa, vẫn còn mong được thấy nhà vua quyết-định lại. Nhà vua còn có thể lên ngựa đuổi theo cỗ xe được: người yêu bị bỏ tuy đã dời bước đi rồi nhưng vẫn còn đợi được, không chút thiệt thòi. Nhưng cái sự tưởng tượng của viên trung-úy ngự-lâm cao-xa quá, rực rỡ quá, đã bỏ sự tưởng-tượng của nhà vua trụt lại sau; vua *Lô-y* không lẽ lại làm một điều quá phong nhã thế. Nhà vua chỉ lại gần viên võ tướng, nói có giọng rất buồn rầu.

— Thôi, đi; xong rồi.... Lên ngựa!

Viên võ-tướng cũng bắt chước cái dáng điệu ấy, cái cách chậm chạp ấy, cái sự buồn rầu ấy, cũng từ từ lên ngựa một cách buồn rầu. Nhà vua thúc ngựa đi, võ-tướng theo sau. Đến cầu, vua *Lô-y* quay cổ lại một lần cuối cùng nữa.

(*Còn nữa*).

ĐỒNG-HỒ VÔ KÈN

BẢO HÀNH 5 NĂM

Máy chạy tốt, mặt kính bạng

Có cả vòng đeo tay bằng giá rất đẹp

Một cái xem sẽ rõ! Đẹp, có xem giờ ban đêm

Giá . . . . . 5$75

Bán ở hiệu :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Pho Pau. Bert. — HANOI

3069

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có đăng các bản-hiệu, dán khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỏ mà lầm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đông-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert Hanoi.

HỐI KẺ PHẢI BÀO

Nay hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải nặt lành, phải đau khi quản mà đi chữa thuốc không phải thường, hoặc là đi không chữa chắt cho cả : nay hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỡi các người phải chứng ho, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đi bào là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhưng-tộc. Người ta ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, người khác cũng vậy, mỗi người đều nghiệm sau cũng không khỏi được bao nhiêu và phần nhiều không sinh sẻ được!

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 10 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiếc thật rất, vì người có bệnh lao thì sinh ra nhiều, con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ trừ con cái gái thôi, còn con trai thì không được.

Bởi người Nam-Việt, nếu nhà người không muốn giống Nam-Việt bao nhiêu đi, nhà các người muốn giống Nam-Việt bấy nhiêu đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Tôi có chữa khỏi cho nhiều bác-sĩ MONTÈS cả ở Paul Bert Hanoi mà biết mạch nghề BRONCHOSERUM giá 1$ 5 hộp. Hãng và chữa trước khỏi ăn cơm, thì uống một thứ nước, uống một lọ, thì tự thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . . 0$ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai . . . . 2$ 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít 12f. 00

Từ 1$ 90 đến 2$ 00 (tùy theo giá cả) tại Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu (SIROP N)

Một chai . . . . 1$ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Plock »

Một lọ 4f. 45

Bộ 6 lọ 20 đến 9$ 80

Năm lọ 24f. 00

Bộ 5$ 99 đến 4$ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ 11f. 00

Bộ 7$ 70 đến 1$ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ) bổ huyết

Một lọ 11f. 00

Bộ 7$ 80 đến 1$ 00

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh ôn-dịch : như bệnh cảm, bệnh cúm, về mùa nào thường hay hai người hết là bệnh cảm, nhiều người phải chết trong vài ngày tai chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến nhà-thuốc mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu và số người ấy cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ nếu một viên rồi nếu nặng nước rồi nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ cảm ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chắng ra mồ hôi thì cứng nếu nước nóng và ở người cho nặng đến thì phải trong 24 giờ là khỏi.

Bán-chỉ MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

VIỆC BẮC-KỲ

NAM-ĐỊNH

Quan Thống-soái đi kinh-lược. — Hôm thứ ba 16 Mai, quan Thống-soái Blondlat xuống kinh - lược các trại quân tỉnh Nam-định.

Ngài và chuyến xe-lửa 8 giờ 56, có mắc một toa « salon » riêng để ngài ngồi, khi ngài ở trên xe bước xuống thời có quan Đốc-lý Graffeuil, quan Đại-tá Croll và quan cai-trị Crayssac ra nghênh tiếp.

Hoạn, ngài ra cửa ga thời kèn thổi « aux champs » rồi phường nhạc kế luôn bài quốc ca « Marseillaise » : quân lính bồng súng chào quan Thống-soái rất là nghiêm chỉnh.

Ngài điểm qua một lượt rồi lên xe ô - tô về trại Carreau, rồi đến chuyến xe-lửa 14 giờ 57 thời ngài lại trở về Hanoi — Các quan văn võ ra tiễn rất đông.

HÀ-GIANG

Sở Điện báo. — M. Ng-đình Phúc, thư ký sở Điện-báo Tuyên-quang đổi lên Hà-giang từ hôm 10 Avril 1922, quyền chủ sở Điện-báo thay M. E ienne về phép Hanoi.

Sáng hôm 11 Mai ông đã khởi hành bước đường này, quyền để về Tuyên-quang tàng sự. Anh em bạn các công-sở và bà con trong dân phố ra bến thuyền tiễn chân ông rất đông.

Vậy có lời chúc ông thượng lộ bình an.

Lưu-thanh : T.

SEPT-PAGODES

Ngày kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc. — Hôm chủ-nhật 14 Mai, ở đây tuy thành phố bé, song nhà nước cũng để dành cho một món tiền nhỏ để mừng ngày hội kỷ niệm.

Các trò vui đều làm ở bãi cỏ trước cửa trường học ; có đèn treo đăng lồng lắp. Thật là được một dịp tốt cho nam nữ học sinh trông để mà tưởng tượng đến hai bà Trưng-Tắc, Trưng-Nhị vậy.

Rượu quốc khánh-niệm. — Đêm mồng hai tháng năm ta tức là ngày chủ nhật 28 Mai 1922 ở trường học đây thầy trò sẽ gom tiền nhau để làm hội mừng.

Trường học sẽ chăng đèn và treo cờ. Ngoài bãi cỏ sẽ đặt một vài trò chơi và học-trò sẽ đá bóng thi nhau.

HONGAY

Lại thương-hải thuyền. — Mới trong mươi hôm nay mà các bạn làm việc công sở ở đây đã hai lần tiễn hai ông bạn thương-hải-thuyền bồi, mỗi chén quan hà bao nhiêu thương nhớ ! Tuần lễ trước vừa tiễn ông Lê-văn-Định đổi về làm việc sở Điện-báo Hanoi, tuần lễ nay lại tiễn ông Đặng-quang-Trúc, chuyển-giáo trường Pháp-Việt đổi về dạy trường Phủ-lạng-thương.

Ông Trúc người thanh-niên lỗi lạc mà cái tư-cách, cái phẩm-hạnh thời rất là đáng trọng. Từ khi ông ra chuyển-giáo trường này, một mình kiêm dạy 3 lớp mà vẫn vui lòng chăm chỉ, nên học-trò được tiến tới nhiều, tinh ông lại thuần hậu, cho nên học trò càng kính mộ lắm. Cho nên đồng-sự và dân cả các ông làm việc của công sở ai cũng có lòng yêu chuộng ông.

Chiều hôm chủ nhật 14 Mai, trước khi ông lên tàu, các ông tâm việc sở Thương-chính cùng các bạn dạy học trong trường có làm tiệc săm-banh ở trường-học để tiễn ông trong trường treo đèn kết hoa rất là trang-nhã. Học trò các lớp đều đến chào ông, đọc mấy lời ở lòng trông nhớ và đốt pháo tiễn mừng. Coi một sự trên trọng ấy, đủ biết ông là người rất đáng luyến-mộ vậy.

Vậy nhân kỳ-giả đi công cán cùng bạn tỉ tình, thân ái cùng ông, lại xin nói thêm mấy lời mừng ông được đổi về trung-chân và mong lại có ngày được đồng sự cùng ông.

Trịnh-đình-Rư.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc. — Lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc, năm nay ở đây cũng như năm ngoái.

Từ ngày 13, các công sở, các tư gia đều treo cờ, tối thì đốt đèn.

Chiều tối ngày 13 thì nhà-thờ bên giáo-hạt hiệp lại nhà-thờ đi qua ra cửa tòa Sứ rồi đi vòng và phố giữa, có đoàn bà Jeanne d'Arc cưỡi ngựa đi trước rồi đến kiệu đi sau, có lọng kèn lấy đi giữa, đàm trước đi thật là nghiêm chỉnh uy-nghi, người đi coi, đông chật cả đường.

Sáng sớm ngày 14 làm lễ tại nhà thờ, các quí quan và các thân bộ đến thị lễ cũng đông.

Năm giờ thì phát chẩn cho kẻ khó tại sở Lâm.

Năm giờ chiều tại vườn trong tòa Sứ có mở cuộc nhảy đầm, các quí phu nhân, các quí quan, công các thân bào đến cũng đông.

Tám giờ tối có kèn của trẻ khỏ xanh đem ra thổi đi dong phố rồi về trại.

TOURANE

Bắt được đại-bợm. — Sáng ngày 11 Mai, ở lối đường lên chợ Cuộc thấy một đám quân quan đi trinh về việc gì xem rất là oai vệ : phái lính đạo có mười người phô-tết ra ta làm hai hàng, vừa đi vừa chạy vừa đẩn hai tên tù-phạm bị xích ay ; trung đạo có một ông quan cảnh-sát và mấy viên sen-đầm đi xe kéo hầu đạo có mấy thầy đội cũng ngồi xe cùng đi một đoàn.

Ấy là một đám mất trộm đã phát giác, bắt được hai tên thủ-phạm đi, cho nên quan cảnh sát mới gái chúng nó về tận nhà để khám lại cho tỏ tường sào huyệt.

Đám nầy, cứ như những người đã được đi xem về thuật lại, thì ra cái vụ mất trộm tại nhà ông ký Tuyên làm việc tòa Án, độ vài tháng trước đây, đến nay mới tìm ra mối. Nguyên tự khi ấy đến giờ, quan trên vẫn cho linh đi mật nã, mà chính nhà ông ký cũng có ủy thác cho một người thân thích đi dò xem tin tức, vì ông mất chuyến nầy nghe cũng khá nặng, mới có ngoại một đôi ngàn đồng nên chi ông cũng hết sức về việc tìm tòi lắm. Người thân-thích của ông ký đi thám thính đã mấy lần nay, nghe chừng như đã lục lạo vào được tới cả những nơi điếm đàng cờ bạc, may sao có nhìn được một cái áo hàng, biết đích là của nhà ông ký ; mà cái áo ấy lại đương mặc ở trong mình một người con gái kia anh chàng cố lập mưu, dan dìu được với người ấy, quyến dụ nó về Hàn, nhưng khi đi đâu đó Cẩm tệ thì nó không dám đi nữa, vì sợ mặc cái áo đó không tiện bước chân vào xứ Hàn. Song anh chàng cũng khéo dành lừa cho nó về đến nhà ông ký rồi mới đem nó đến trình với sở Cảnh-sát. — Quan hỏi thì nó khai cái áo ấy nó mua của một người thợ đúc. Đến khi hỏi người thợ đúc thì nó lại khai rằng nó mua của tên Kiểm Duyc. — Nhờ có cái áo, mới bắt ra được đầu chủ mưu ; khi quan đến khám nhà tên Kiểm-Duyc thì ra chính là một ổ tang vật đạo khi đêm ở trong ấy cả. Thấy không biện bạch nào nhiều là sở quân tây và giấy mũ tây, nó đều khai rằng nó mua lại của tình tông chính đó trước ; còn những mâm bồ và đồ vật khác thì nó khai lăng tăng, nhưng quan cũng chẳng hỏi, chỉ cốt hỏi chỗ mấy cân có chôn được những gì thì nghe đâu cũng có nhiều ra một vài thứ nữa. Đến khi soát tới các món đồ nghề, thì quan cảnh-sát nắm lấy một cái chìa ba và một cái giẻm ba (đồ dùng đào ngạch) xí vào tận đầu nó mà cật vấn nghiêm ra. thì nó mới chịu đành cảm họng. Nhân thế quan cố tra hỏi kỹ cùng. thì nó khai ra lang tang nhiều lắm, nghe nói nó có khai cho tên xã Thao ở làng Phước-hải, thì quan liền vượt ô-tô đến nhà, nhưng lại gặp tào tên ấy đi vắng.

Hiện nay hai tên phạm đã bị tống giam vào ngục còn các đồ tang vật, thì có cái đem cột tại sở cảnh sát và có cái vẫn để tại nhà chúng nó mà giao cho làng sở tại canh giữ.

Việc nầy vừa xảy ra rất có dân sự trong ngoài thành-phố đến lấy làm thích lắm, vì có hỏi phá được sào huyệt và tóm thâu được đồ đảng chúng nó, thì ai nấy mới có thể làm-nghiệp an cư, chứ tự độ trong năm đến giờ nghe nhiều nơi than van về trộm lắm.

* * *

Hôm sau có tin đã bắt được Xã-Thao và đã sức dân canh thủ một vài nhà nữa, chắc rằng đám trộm nầy rồi sẽ tóm được trong 15 ông sau.

Những giống gái mãn. — Đi gần tháng nay người ta thường gặp một thầy ăn mặc bánh bao, áo hàng quần lãnh, mũ tây, khi thì đi xe, khi thì đi bộ, nay gặp gỡ đàn bà con gái, cũng có khi ai đi vắng về thì hắn lại gây sự giả mạo, toàn bắt bẻ nhiếp ; người ta gặp nó hầu đã quen mặt đ. rồi, hễ nghe ai nói chuyện nó, thì lắm người cũng nhìn là đã từng thấy mặt. Người ta nói nó chính là một thằng mắc một bệnh xấu-xa chữa không khỏi, nên nó cứ theo cái thói mê-tín mà chực làm truyền bệnh cho kẻ khác, luống thế là nhẹ đi.

Chiều hôm 8 Mai, có 8 trẻ nữ học độ mười hai tuổi đi về lối ga lớn, khi đi đến gần nhà đạo Cái-lương thì có một thằng trên cầu cái chạy xuống đuổi theo, vì chỗ ấy cũng hơi vắng. Thằng ấy mặc áo xuyên đen, quần lĩnh đen, đầu đội mũ nỉ, chân đi giầy, trên mặt có mấy dấu mụn lở lấy, chân tay cũng có mụn, nó trực theo toan chụp có mấy cô trẻ ấy, làm cho các cô mất vía hoảng hồn, kêu thất thanh gần ngất đi, thì phía sau có ba đi tới, nên nó sợ chạy mất.

Tội nghiệp mấy đứa chạy thoát về đến nhà hồn vía chưa tỉnh, trong khi thuật chuyện của đương ra cầm cập mồ hôi dòng ra lời, làm cho cả một xóm kia người ta đều nhộn nhạo lên một buổi.

Người ta đương lo phương đề phòng bọn lẻ trẻ khử cái thằng giữ man ấy chưa rõi, thì bỗng có người đi chợ về phi báo rằng ở chặng cầu cát có một con bé vừa mới bị hãm, và đã bắt được thằng cướng giam ấy rồi, ai nấy đều tưởng rằng cái thằng có bệnh kia phen này đã bị tội nặng. Tế ra lúc đi đến mới hay rằng đó không phải là thằng có bệnh kia mà lại là một thằng phu gánh vịt đã hơn 50 tuổi, đuổi theo bắt một con bé độ mười lăm, nhét cát vào mồm toan bế hãm sống, may vừa có mấy người đi đường và mấy con bé cùng đi với nó trông thấy hô hoán lên, các nhà lân cận đổ ra tiếp cứu, lại đụng tay mấy thầy khố-đỏ thoi cho nó một mẻ nên bình. phần thì các bạn hàng đi chợ về sẵn đòn gánh vác vai, họ bổ cho nó một trận như tơi, rồi người ta dẫn cả hai bên vào trình quan cảnh sát ; khi quan hỏi đến con bé thì hắn nói cũng không ra lời. Quan đã tống thẳng tên vào ngục và sai tìm đưa con bé về nhà.

Ôi, một buổi tối mà cùng một xóm xảy ra hai việc rất giã-man như kia, mong sao cho chúng nó bị trừng phạt một cách rất xứng đáng nhưt là cái thằng khốn nạn có bệnh, làm sao nay mai cho nó mắc cỡ vào xiềng, mới đáng cái ác nghiệt của nó. Cái ở ghé gớm như thế sao không tự hầy đi cho rồi, còn toan làm hại đến ai nữa.

ĐỊNH-ĐỊNH

Đại hiền thuyên chuyển. — Quan Priesch là chánh Công sứ tỉnh này đã phụng lĩnh quyền Khâm sứ Trung-kỳ : Ngài đã thương trình hồi kinh hôm 8 Mai, độ 6 giờ sớm mai ; quan dân bản tỉnh xin kính chúc ngài thượng lộ bình an.

(Xem trang thứ tư).

YÊT THỊ

Sở Hỏa xa có nhờ há-cáo cho mọi người biết rằng : Khi đang chữa rộng cầu sông Nhị-hà (Sông cái) thì những người đi qua lại hai bên đều cầu phải tuân theo như sau này :

Hễ đi đến chỗ nào đang chữa thì phải đi rẽ vào bên trong cầu.

Cứ năm phút trước khi có chuyến tàu chạy đến thì không ai được đi rẽ vào bên trong cầu, khi nào tầu chạy qua rồi thì mới được đi.

Những người đi qua lại trên cầu phải tuân theo điều lệ đã yết ở hai bên đầu cầu và hễ những người có chức việc lại cầu chỉ bảo điều gì thì cũng phải tuân theo ngay. 3263

NHÀ BA MŨI

55 giây nói 328

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng rằng « M. Tô-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, hành caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Long, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng cho thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch

Quản-lý. B. Tư-duy-Hiếu

Bộ coi việc Biểu khám và việc Công-trình đường xe-lửa Bắc bộ Trung-kỳ

Con đường từ Vinh đến Đông-hà

Việc làm năm đường hòa-xa (Đá-dắt, cầu-cống, trừ cầu cầu lớn ra không kể) thuộc về hạt thứ ba từ Đông-hà (km. 0) đến Ngân-sơn (km. 131 + 200)

Tốt-thị gọi đấu giá

Đến ngày 12 Juin 1922 hồi 14 giờ, tại phòng giấy sở coi việc điều khám và việc công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh sẽ mở cuộc đấu giá để thầu năm lô về việc làm năm đường hòa-xa (Đá-dắt và cầu cống, trừ các cầu lớn ra không kể) thuộc về hạt thứ ba đường từ Đông-hà (km. 0) đến Ngân-sơn (km. 131 + 200).

Giá tiền các công việc định là :

Lô thứ nhất

Công việc làm. . .	326 900 p. 85
Tiền dự phòng . .	48.099 . 15
Cộng là : . . .	375.000 p. 00

Lô thứ hai

Công việc làm . . .	268.680 p. 10
Tiền dự phòng . .	39 319 . 90
Cộng là : . . .	308.000 p. 00

Lô thứ ba

Công việc làm. . .	265 804 p. 35
Tiền dự phòng . .	39.195 . 65
Cộng là : . . .	305.000 p. 00

Lô thứ tư

Công việc làm. . .	378 671 p. 50
Tiền dự phòng . .	61 328 . 50
Cộng là : . . .	440 000 p. 00

Lô thứ năm

Công việc làm. . .	187 244 p. 10
Tiền dự phòng . .	27.755 . 90
Cộng là : . . .	215.000 p. 00

Tiền ký quĩ

	Ký quĩ tạm	Ký quĩ chắc chắn
Lô thứ nhất	3 400 p. 00	65.000 f. 00
Lô thứ hai	4.400 . 00	53.000 . 00
Lô thứ ba	4 600 . 00	55.000 . 00
Lô thứ tư	6 800 . 00	81.000 . 00
Lô thứ năm	3.100 . 00	37 000 . 00

Muốn xem các giấy má về việc thầu này thì cứ thời giờ các Công sở làm việc đến các nơi này mà xem :

1° Tại phòng giấy quan Chánh kỹ-sư ở bộ coi việc Điều khám và việc Công trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh.

2° Tại phòng giấy quan chánh-giám-đốc bộ Công-chánh ở Hanoi ;

3° Tại phòng giấy quan chánh Kỹ-sư coi địa-hạt ở Saigon ;

4 Tại phòng giấy quan Kỹ-sư coi việc Hàng-hải ở Haiphong ;

5° Tại phòng giấy quan chánh Kỹ-sư coi địa-hạt ở Hué.

Những nhà muốn thầu thì phải đệ-trình quan chánh Kỹ-sư ở bộ coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh, những giấy má theo như thể lệ và kỳ-hạn đã định ở tờ Yết-thị 3092

Sở Verneuil & Graverreaud

Cần dùng hai người thợ tiện giỏi để làm vào hai bàn tiện mới.

Lương cao. 3160

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các người mới được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy cần lắm-qui ông nào mua thì gửi tiền cho : hễ không có tiền gửi theo giấy mua thì báo-quán không trả lời. " Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

NHÀ NGHỈ MÁT

Tại Sầm sơn (Thanh-hóa) có sẵn một nhà để cho người Tây và người Annam thuê, thuê cả tháng hay là thuê ngày cũng được. Có phòng ngủ đủ đồ nệt dụng.

Có hầm cơm Tây và cơm Annam.

Ai muốn hỏi trước điều gì xin hỏi tại chủ Tha-lợi.

Ở phố Paul-Bert, số 18, tỉnh Nam-định và ở phố Thương mại, số 3, tỉnh Thanh-hóa. 3261

CÁC CUỘC ĐI XEM

SẮN-NHIÊN

Tối thứ tư :

ĐỨC NĂNG THẮNG SỐ

Đức là cái âm-công của người, số là cái tiền định của trời, xem tích này mới biết người ta nên lấy sự tu nhân tích đức làm trọng.

Tối thứ năm :

TÔ-THỊ VONG PHU

Nàng Tô-thị gian chẳng mà thành đá vọng-phu — Hiện nay ở Đồng-đăng còn có di tích — Thế mới biết nữ-giới nước nhà cũng làm người đáng khen.

Tối thứ sáu

HOA TÀN MÀ LẠI THÊM TƯƠI

Truyện Kiều có câu : Hoa tàn mà lại thêm tươi, giăng tròn mà lại hơn mười rằm xưa. — Tích này là rõ ảng nghĩa câu chuyện ấy.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 17 Mai đến thứ ba 23 Mai 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

LE DESTIN ROUGE

Phiên ảnh đại mỹ thuật Đại pháp

HỒI THỨ 1, 2 và 3

Nghỉ

LE DESTIN ROUGE

Chớp nhỏ hồi thứ 4 và 5

Hãy lại xem tích :

LE FLUIDE DE RIGADIN

Rất buồn cười !

Không thì nào nhịn được ! !

Tuần lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh

LA FAUTE D'ODETTE MARÉCHAL

Rất hay ! rất lạ !

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

TOURNÉE DE MUSIC-HALL

M. ABEL MAJUREL chủ-nhiệm

PHƯỜNG CA-VŨ và NHẠC THÁI-TÂY

Thứ năm 18 Mai 1922 :

Chương-trình mới !

VÔ ĐỊCH NỮ

(Madame Hercule)

Riêng hôm nay xin đừng mang các cô thiếu-nữ đi xem.

Giá chỗ ngồi :

Biệt hạng. . .	2$ 50
Hạng nhất . . .	1 . 50
Hạng nhì. . .	0$ 50 người thường
— . . .	0 . 40 binh-lính

Gần về trước ở Hôtel Métropole

3260

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 18, Phố Mã-Vỹ
Ấn-quán ở số 46, Phố Hàng Bồ } HANOI

ĐIỆN-THOẠI SỐ 167

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KÝ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, kể từ ngày 4 Mai 1922 mà đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã ; chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ in ở Bến Thủy gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy xin các Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiếp, giấy má gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chủ-nhiệm là :

M. THÂN-QUANG-HUY

Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

HANOI

3263

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiểu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Còn quan Cai-trị Kerbrat lãnh quyền chánh Sứ đã đến thay ngài.

Quan Kerbrat lúc trước đã có làm phó sứ tại tỉnh này, nay ngài trở lại quyền chánh Sứ thì ai nấy đều mừng rỡ phỉ dạ.

Tàu ăn gạo. — Mùa này coi bộ lúa không có bao nhiêu, đồng điền xem bề thua thiệt; mà một tháng nay Tàu lại chở gạo đi thiệt là nhiều. Thiên hạ đua nhau đổ lúa ra bán.

Xem đó thì cũng nên lo sợ cho điều cơ cận, vì nếu bán hết đi, mà mùa tháng tám sau đây có được thì chớ, nếu rủi hỏng đi, thì sao cho khỏi đói to đó. Phải liệu mà bán.

Trộm. — Mới đây ở Qui nhơn có một nhà bị trộm mất của bộn bề, nhà chủ đã đi trình sở bóp, để nhờ ăn tầm nã. Quan Cẩm cũng cho viên đội đi do tầm, nhưng chưa nghe ra mối.

Độ rày bức sốt, ban đêm nồng nực, ít ngủ được, chỉ nhờ lúc khuya khi trời mát, mới an nghỉ được. Mà cái cơ quỉ quyệt của loài gian dảo cũng thừa tiện mà quơ vét của ta trong giờ ngon ngủ, vậy thế thì phải lo đề phòng cho lắm kẻo mà. Đã nghe kẻ trộm ướm thử nhiều nơi, song mới phen này kết quả.

Hồi nhớ lại năm ngoái, lúc thằng đại bợm vượt ngục tại phủ Tuy-phước rồi, thì ở Qui-nhơn thường nghe có trộm. Đến sau bắt được tên bợm ấy thì thành phố được tạm an.

Nay nghe thằng bợm đó đã vượt ngục nữa, thì lại nghe có trộm dày có lẽ cũng thằng nữa chăng?

Mong sao cho sở tuần-thành ra tâm xem xét mà núm cổ cho được thằng bạo-ác ấy!

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Ngày 17 Mai 1922

Hối-đoái

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . 6 $ 40

Nhà Ngân-hàng . . . . 6 . 40

Tàu tới tàu đi

Tàu *Eubée* chừng 27 Mai thì ở Hải-phong sẽ chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche-Tréville* ở Port-Saïd đã chạy đi Djibouti ngày 3 Mai.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai.

Tàu *Chambord* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Tàu *Armand Béhic* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Tàu *Porthos* mang thư sang Pháp đến ngày 19 Mai ở Hai phong sẽ chạy đi Tourane và Saigon. Thư tín ở Hanoi sẽ mang xuống Hai-phong chuyến xe-lửa 20 giờ 7 phút tối hôm 18 Mai.

Ngày hôm nay 16 Mai, hồi 13 giờ, tàu *Porthos* tới Hondau.

Đấu giá

Ngày 30 Mai 1922 hồi 10 giờ tại sở Service maritime Haiphong sẽ đấu-giá lấp nốt cái phần giữa con sông Bonnal ra mãi đến cửa Cấm.

Việc làm đáng là 84.514p.00.

Ký quĩ tạm 1.400 đồng.

OMEGA

CÓ BÁN TẠI:

GRANDS MAGASINS REUNIS

Nên hỏi giá của Bản-hiệu!

2074

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quán bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ 2 $ 50 một chai

[illegible]

Gouttes « MÉTHARSINATE » 1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức; [illegible]

Mấy thứ bán chạy hay lắm:

Các thứ thuốc [illegible] GRODETTES DE [illegible]

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho-cảo SIROP PECTORAL đặc-có [illegible]

Thuốc Lậu cho người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS thuốc uống — 2 $ 00 lọ 30 viên thuốc thụt — 1 $ 00 một chai

[illegible] cachets antiseptiques và thứ thuốc blennorragique của Bản-hiệu [illegible]

Gouttes « VIRGINIE » 1 $ 60 một lọ

Trị chứng bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, [illegible] gia con, uống thuốc này đổi màu [illegible] trong [illegible]

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ NỒ-SÉ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Bán cuộn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC [illegible] »

0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. [illegible]

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Tại làm sao người mắc bệnh khí hư, thường hay biếng chữa?

Bệnh khí hư, sinh ra những nỗi khó khăn thế nào tưởng không ai nên không biết: sưng bàng quang, sưng nhiếp hộ tuyến, sưng dịch hoàn, sưng niệu-quản. Mà đàn bà thì bệnh khí-hư sinh ra các bệnh tại phúc bộ cùng bệnh tuyệt sản. Nhưng người ta sở dĩ biếng chữa bệnh ấy là vì thuốc chữa không phải ai cũng có thể dùng được. Cách thụt nhiều khi cũng chẳng công hiệu gì. Rửa ráy cũng khó làm cho được cả [illegible]. Tiêm thuốc thì nguy hiểm, nhiều khi thuốc dùng vào người đau lại không chịu được, thành ra nên ra, đau thân đi rửa. Vì vậy nhiều người có bệnh không muốn chữa nữa. Nhưng ai đã biết vị thuốc *Santal Monal* là vị thuốc quí hóa mà uống vào dễ chịu ấy, thì có bệnh tất chữa ngay. Thuốc ấy uống vào làm cho dễ tiêu hóa, mà không sinh ra những nỗi khó khăn cũng là không làm sưng niệu thủy toàn bộ. Thuốc ấy rửa sạch niệu quản, làm cho thêm số niệu thủy. Vì vậy mới mắc phải bệnh khí-hư, chớ nên quên dùng thuốc *Santal Monal*, vì dùng thuốc ấy thì bệnh chóng khỏi mà tránh được những nỗi khó khăn.

Ở các hàng bào-chế to đều có bán cả.

2056

HỘI PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI

Số 7, cạnh trường Y-viện

BÁN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá . . . . . . 2.300 $ 00

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

2055

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CHÈ ĐẦU XUÂN

Thưa các quý-khách.

Chè hiệu Sinh-thái và Ninh-thái là chè thực tốt đã lâu nay Xã-hội ai cũng công-nhận cho là thứ chè thứ nhất, ngon, thơm.

Vậy nay hai hiệu đó giao cho chúng tôi đại lý để hầu tiếp các quý-khách ở xa muốn dùng ít nhiều thời cứ gửi về chiếu cố cho, không hề nhiều ít chúng tôi xin gửi lên hầu ngay (cách lĩnh hóa giao ngân.)

Xin kén chọn thứ chè mới giờ.

SI

2020 — 49, Rue des Cantonnais, Hanoi.

TAM TỈNH Y QUÁN

Hiệu chúng tôi nay có thầy thuốc án mạch, biết thực hư hàn nhiệt, trị bệnh biết nội ngoại căn nguyên, hoàn tán cao đan chế luyện tinh tế, hiệu nghiệm lắm lắm, dẫu chứng cực nguy cực trọng, mà số sống phúc còn, chữa cũng được hồi sinh khởi tử, giàu có lấy phải giá, nghèo cùng quá thì giúp đỡ cho thực khỏi, xin quý-khách nhận hiệu Tam-Tỉnh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số nhà 91, Hanoi.

Kể ra các bệnh như sau này:

Nội thương ngoại cảm chư bệnh, thai tiền sản hậu chư bệnh, tiểu nhi cam kinh tả lị chư bệnh, tinh trị kinh niên đau bụng đau tức, ho lao đàm suyễn, phù thũng cổ chướng phong thấp, bất toại, đau mắt màng mộng, nam tử mộng tinh, di tinh, lậu tinh, lậu tinh, bạch chọc hạ cam, chí, dương mai, đàn bà kinh nguyệt bất điều, khí hư huyết hôi, bạch đái, sích đái.

Thuốc lậu đặc biệt, giá:

Một chai thuốc nước thụt	0 $ 50
Ống thụt	0 50
Một hộp thuốc uống	1 00

Sà phòng — Chất nhờn

CO BA

Dầu — Nước xức đầu

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN

HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN:

Tàu BẢO-THẠCH (JADE) chạy Hải-phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong

Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định.

Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng, Nam-định.

Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phả-lại (Sept-Pagodes), Lâm.

Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng, Kiến-an.

Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Hongay.

Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng, Hải-dương.

Những hàng hóa thì phải xếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành

Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Hải-phòng

Phố Bonnal số 61 — Phố Tourane số 9

TÉLÉPHONE N° 361

2011

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán

2048

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bản của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thải (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thải mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy má ấy mà nếu đương khi chúng tôi giữ các giấy má ấy có phiếu nào được mở trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.

133, Avenue Paul Doumer,

HAIPHONG.

2035

N° 80

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Nàng *Lưu-yến-ngọc* nói:

— Nếu vậy hay lắm! Nhưng mày chớ để cho tên mã-phu (tức là bồi ngựa) biết.

Giang-tiến-hỉ đi dắt một con thanh-thông-mã đến, đủ cả yên cương, đỡ *Giang-tam-tầu* lên ngựa trước, sau đỡ *Lưu-yến-ngọc*, còn *Giang-tiến-hỉ* đi theo sau. Đi thẳng một mạch đến chùa *Vạn-duyên-am*.

Khi đến cửa chùa, *Giang-tiến-hỉ* lại đỡ hai người xuống ngựa, rồi vào gọi cửa. Các sư ra đón, đưa vào một gian phòng không ở phía nhà hậu, vào đến trong phòng, chỉ thấy có hai cái giường không, mà không có chiếu giải.

Giang tam-tầu thấy vậy, liền hỏi:

— Chiếc chiếu cũng không có thì ở làm sao cho được!

Lưu-yến ngọc nói:

— Sáng mai rồi ta sẽ sắm chứ sao!

Tiểu *Phạm-như* nói:

— Trong phòng tôi còn hai chiếc chiếu cũ.

Nói xong, tức khắc đi lấy chiếu, *Giang tiến-hỉ* đặt khăn gói lên trên giường rồi nói:

— Bây giờ tôi phải về, nếu có sự gì nguy-cấp tôi sẽ đến báo.

Nói xong, lại lên ngựa về ngay. Bấy giờ *Lưu-yến ngọc* cúi chào các sư, rồi lấy 10 lạng bạc đưa cho các sư mà bảo rằng:

— Tôi xin gởi 10 lạng bạc này để nhờ các sư sắm sửa đồ dùng cho.

Nàng lại đưa 10 lạng bạc nữa cho các sư mà bảo rằng:

— Tôi ở nhờ đây để thủ-tiết, cũng có phiền lụy đến các sư, vậy gọi là một chút lòng thành, kính dâng các sư, xin người nhận cho.

Các sư mừng lắm cám ơn. Nàng lại đưa bạc cho sư cụ *Thiện-linh* mà bảo rằng:

— Còn hơn 10 lạng bạc này xin nộp sư cụ, để làm tiền lương-thực cho hai chúng tôi ở đây. Giả sử nhà chùa có việc nữ-công may vá, chúng tôi xin hết lòng giúp đỡ.

Sư cụ *Thiện-linh* vẫn tưởng là được nhiều tiền-bạc, nay thấy chỉ có bấy nhiêu, rất lấy làm không bằng lòng, nhưng cũng phải vui lòng nhận. Các sư đều lui, ai về phòng nấy. Lại nói chuyện *Giang-tiến-hỉ* về đến hoa-viên, đem ngựa buộc vào trong chuồng, còn khóa và thìa khóa thì quẳng ở mặt đất.

Cái hoa-viên này vẫn một mình *Giang tiến hỉ* coi giữ mà thôi, không có ai ở lẫn tại đây cả. Bây giờ *Giang-tiến-hỉ* về phòng, khép kín cửa lại, rồi cởi áo lên giường, giả cách nằm ngủ. Đến hồi canh năm, con *Phi-diên* bỗng đau bụng sực tỉnh, vội vàng khoác áo trở dậy, thấy đèn đã tắt, có ý khiếp sợ, định sang phòng *Giang-tam-tầu* để lấy lửa.

Khi đẩy cửa phòng *Giang tam-tầu*, thấy đèn vẫn còn sáng mà trong phòng không có ai cả. Con *Phi-diên* lại tưởng là mụ ở bên phòng *Lưu-yến-ngọc*, mới sang phòng *Lưu-yến-ngọc*. Khi sang tới nơi, cửa phòng vẫn khép, ngọn đèn lù-mù, con *Phi-diên* lại càng khiếp-sợ, liền khêu to đèn lên thì chẳng thấy một người nào.

Con *Phi-diên* tức khắc xuống lầu để định đi báo với *Cố* phu-nhân. Thình-lình có một trận gió làm tắt mất đèn, khiến cho *Phi-diên* phách lạc hồn xiêu, mà kêu khóc rầm rĩ. Con *Phi-diên* chạy đến phòng *Cố*-phu-nhân, vừa khóc vừa gọi.

Cố phu-nhân sực tỉnh, nghe thấy tiếng khóc, chẳng còn hồn vía nào nữa, nghĩ thầm: nếu vậy thì nhà ta đến ngay suy-đồn. Con bị giết bởi mà nay lại xảy ra chưa biết việc gì. Như thế thì thật đúng với câu « Họa vô đơn chí » vậy.

Cố phu-nhân liền bảo:

— Cái gì mà khóc thế, mau mau vào đây!

Nói xong, tức khắc khoác áo ngồi dậy. Các nữ-tỳ đã mở cửa cho con *Phi-diên* vào. Con *Phi-diên* nói:

— Dạ dám bẩm phu-nhân, không biết tiểu-thư và *Giang-tam-tầu* đi đâu mất? con ngủ dậy thấy vậy, rất lấy làm kinh-hãi!

Cố phu nhân nghi hoặc mà bảo rằng:

— Hoặc giả *Giang-tam tầu* có việc gì mà ra ngoài chăng, nhưng tiểu-thư mà đi thì cũng lạ thật!

Nói xong liền gọi các nữ-tỳ châm đèn đi lên *Hiểu-vân-các*, tìm khắp bốn mặt, nhưng trước sau nào thấy bóng người ở đâu. *Cố* phu-nhân vào trong phòng *Lưu-yến-ngọc*, mở hộp nữ-trang ra xem, ngạc-nhiên mà rằng:

— Quái lạ! hay là con này theo đứa nào đi mất rồi! Đồ nữ-trang đem đi mất cả.

Cố phu-nhân lại mở đến rương áo, thì thấy các bộ áo tốt cũng đem đi mất cả, chỉ còn mấy bộ áo cũ bỏ lại mà thôi. *Cố* phu-nhân sợ tổn hại đến danh giá mà tay chân run rẩy, nghĩ thầm: việc này tất là mưu-mô tự *Giang-tam-tầu*, nó dắt đứa gian-phu đến để làm hại con ta.

Phu nhân nghĩ vậy, mới xuống lầu sai nữ-tỳ đi gọi *Giang-tiến-hỉ*, lại dặn các nữ-tỳ rằng:

— Việc này là một việc xấu xa, các con chớ hở cho gia-tướng biết. Hễ đứa nào bép-xép, ta sẽ giết chết!

Cố phu-nhân hỏi con *Phi-diên* rằng:

— Mày ở trên lầu, có thấy đứa đàn-ông nào lên đấy không? phải thú cho thực, kẻo ta đánh chết.

Nói xong, gọi các nữ-tỳ lấy roi. Con *Phi-diên* nói:

— Quả không một người đàn-ông nào dám lên lầu cả, đến các nữ tỳ trong nhà cũng không dám tự tiện lên lầu bao giờ.

Cố phu nhân cầm roi đập xuống bàn mà rằng:

— Nếu không ai lên lầu thì cớ sao tiểu-thư lại trốn đi? Mày không thú thực, ta sẽ đánh cho bỏ đời!

Con *Phi-diên* kêu khóc mà rằng:

Từ hôm phu-nhân đem tiểu thư sang nhà *Cố* tiên-sinh về, con thấy tiểu-thư thỉnh thoảng lại thì-thào nói nhỏ với *Giang-tam tầu*, thậm chí có lúc thở dài rồi ứa nước mắt khóc, nhưng không cho con được nghe gì. [illegible] tiểu-thư thấy quốc trượng [illegible] cho nhà họ *Thôi* thì lại càng hoảng-hốt bội phần, ngày đêm bàn nhỏ với *Giang-tam-tầu*. Tối hôm qua, khi lên đèn xong, tiểu-thư giục con đi ngủ trước, con liền đi ngủ. Sự thể đầu đuôi như thế, con xin nói thực, còn vì có gì mà tiểu thư con trốn đi thì thật quả con không được biết.

Cố phu-nhân nổi giận mà rằng:

— Ô hay! ta truyền gọi *Giang-tiến-hỉ*, cớ sao mãi không thấy nó đến?

Nói xong, lại thúc một con nữ-tỳ nữa tức [illegible] đi gọi.

HỒI THỨ XXXI

Cố phu-nhân thấy *Giang-tiến-hỉ* mãi không đến, có ý lấy làm lạ, lại thúc một con nữ-tỳ nữa đi gọi. Khi con nữ-tỳ ấy đến phòng *Giang-tiến-hỉ* thì thấy con nữ tỳ trước còn đang lay gọi mà *Giang tiến-hỉ* vẫn chưa tỉnh.

Con nữ-tỳ ấy vội vàng về bẩm với *Cố* phu nhân rằng:

— *Giang-tiến hỉ* chắc là đêm qua rượu say, cho nên bây giờ còn đang mơ ngủ, gọi mãi chưa tỉnh.

Cố phu-nhân nghĩ thầm: *Giang-tiến-hỉ* xưa nay vốn là đứa cương trực. Cái việc thông-gian này chắc nó không biết, cho nên nó mới ngủ say như thế.

(Còn nữa)

Gérant l'imprimeur — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — [illegible] NGUYỄN-V.-LUẬN